

Samen met de omgeving een gedragen en ingepast dijkontwerp realiseren

ir.dr.s. E. (Ellen) Tromp
TUDelft/ Deltares, Delft
Promovenda aan de TUDelft &
senior adviseur waterveiligheid
bij Deltares

Inleiding

Nederland wil nu en in de toekomst beschermd zijn tegen mogelijke overstromingen. Recentelijk zijn de normen aangepast met het oog op de toekomst. Mede hierdoor voldoen niet alle primaire waterkeringen aan de wettelijke veiligheidsnormen en worden binnen het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP) maatregelen getroffen. In de afgelopen decennia is de aandacht voor een integrale aanpak voor dijkversterkingsprojecten toegenomen. Ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen, klimaat(adaptatie), energie en circulaire economie zijn aspecten van duurzaamheid die steeds belangrijker worden (HWBP, 2017).

Bij dijkversterkingsprojecten wordt een MIRT-achtige aanpak gehanteerd, waarbij drie projectfasen te onderscheiden zijn: verkenningsfase, planuitwerkingfase en realisatiefase. Voor een gedragen en zorgvuldig afgewogen ontwerp is het van belang om bij de start van de verkenning mogelijkheden te bieden voor participatie. In deze fase kunnen ideeën uit de omgeving nog

worden meegenomen in het ontwerp van kansrijke alternatieven. Interactie vindt plaats binnen het projectteam, tussen het projectteam en de beheerorganisatie en vooral in de publieksparticipatie. Publieksparticipatie is de deelname van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan de voorbereiding van de besluitvorming. Tot op heden wordt de lokale kennis niet altijd meegenomen in het dijkontwerp. Belangrijke vraag is op welke manier deze kennis van bewoners, bedrijven en belangengroeperingen wel effectief meegenomen kan worden.

Kennisdoorwerking: hoe dan?

Een fijnmazig zender-ontvangerraamwerk (Tromp & Bots, 2016) maakt inzichtelijk aan waar en wanneer kennisoverdracht en kennisdoorwerking wel of niet succesvol verloopt. Zoals figuur 1 laat zien, wordt in een kennisoverdrachtsmoment de kennis K overgedragen door een zender S naar ontvanger R. Als de overdracht slaagt, dan is K beschikbaar voor R, en kan R het gebruiken. Kennisoverdracht is effectiever wanneer de ontvanger de kennisbron als betrouwbaar acht

(T staat voor trust). De kennisbehoefte kan onder meer voortkomen uit wettelijke bepalingen. Kennisoverdracht en -doorwerking kunnen bemederd worden door drie typen barrières: (1) cognitieve barrières (verschil in perceptie, jargon, en/of verminderde communicatievaardigheden), (2) institutionele/culturele barrières ('andere manier van werken' en/of verschillende organisatiekernwaarden), en (3) resource-gerelateerde barrières (beschikbaarheid van tijd, geld, gekwalificeerde menskracht). Na de overdracht kunnen ook faalmechanismen optreden, bijvoorbeeld als de ontvanger een persoon ontmoet die de overgedragen kennis afwijst, of kennis wordt anders gebruikt als oorspronkelijk bedoeld.

Casus: Publieksparticipatie bij dijkversterking Gorinchem-Waardenburg (GoWa)

De 3e toetsronde (2011) toont aan dat delen van de dijk langs de Waal tussen Gorinchem en Waardenburg niet voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen. Afgemeten aan de nieuwe normen, voldoet het gehele traject over 23 kilometer niet. In 2014 is Waterschap Rivierenland gestart met de voorbereidingen voor het dijkversterkingsproject GoWa. Het projectteam heeft conditionerende onderzoeken laten uitvoeren, waaruit vijf specifieke gebieden kwamen waar bijzondere ruimtelijke kansen worden gezien. In 2016 is aan bewoners gevraagd om 'mee te doen met het ontwerpen van de dijk'. Circa 100 bewoners hebben zich georganiseerd in zogenaamde ensembles. Aan deze ensembles is gevraagd om een plan te maken en/of visie te geven op het ontwerp van de dijk in combinatie met voorstellen voor herinrichting van de omgeving.

Kennisdoorwerking: hoe dan?

In de periode van een jaar hebben de ensembles hard gewerkt aan een visie. De bewoners hadden extra achtergrondinformatie nodig om de dijk als onderdeel van de omgeving te ontwerpen.

Figuur 1 - Conceptueel raamwerk kennisoverdracht en -doorwerking

